

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
з питань соціальної політики
та захисту прав ветеранів

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

В И С Н О В О К

ПРОЄКТ

Протокол № _____ 2026 року

**щодо розгляду проєкту Закону України про базову соціальну допомогу
(реєстр. № 15094 від 20.03.2026)**

За дорученням Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. та відповідно до статей 93, 108, 111 і 114 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів розглянув на своєму засіданні _____ року (протокол № _____) проєкт Закону України про базову соціальну допомогу (реєстр. № 15094 від 20.03.2026), поданий народними депутатами України Мотовиловцем А.В., Третяковою Г.М. та іншими народними депутатами України, і зазначає наступне.

Законопроєктом пропонується:

запровадити новий вид державної соціальної допомоги - базову соціальну допомогу, яка надаватиметься за заявою малозабезпеченим сім'ям у разі відмови від отримання допомоги на дітей одиноким матерям; на дітей, які виховуються в багатодітних сім'ях; дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме;

передбачити право на отримання одночасно базової соціальної допомоги та допомоги для осіб, які набули право на пенсію за віком або які досягли віку, визначеного частиною першою статті 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», але не набули права на пенсію у зв'язку з відсутністю страхового стажу;

розмір базової величини визначати законом про Державний бюджет України на відповідний рік, але не нижче прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

розмір базової величини для сім'ї визначати на рівні 100 відсотків базової величини для першого члена сім'ї (уповноваженого представника сім'ї) та 100 відсотків базової величини для кожного наступного члена сім'ї;

розмір базової величини для кожної дитини віком до 18 років та особи з інвалідністю I або II групи визначати на рівні 100 відсотків базової величини, а для інших осіб з інвалідністю встановлювати у розмірах, визначених Кабінетом Міністрів України;

розмір базової соціальної допомоги визначати як різницю між базовою величиною для сім'ї та середньомісячним сукупним доходом сім'ї, але для сімей, які перебувають у кризовій ситуації, – не враховувати доходи або факт їх відсутності;

встановити різні строки призначення допомоги – від трьох до шести місяців, на один рік, а для окремих категорій – з автоматичним продовженням довічно;

визначити порядок перерахунку розміру призначеної базової соціальної допомоги;

застосувати метод ведення випадку (case management) у наданні базової соціальної допомоги, надання соціальних послуг на рівні громади, визначення повноважень органів місцевого самоврядування у підтримці сімей з низькими доходами;

профілювання сімей з низькими доходами для визначення напрямів роботи та реалізації заходів індивідуальної соціальної підтримки;

укладання тристоронніх угод між органом, що призначає та виплачує базову соціальну допомогу, територіальною громадою та отримувачем базової соціальної допомоги задля акумуляції зусиль щодо виведення родини з кризової ситуації або складних життєвих обставин;

застосування заходів з соціальної активації та реінтеграції на ринок праці, які б сприяли виведенню соціально вразливих сімей та сімей з низькими доходами з стану нужденності;

визначити джерела фінансування базової соціальної допомоги, контроль за правильністю призначення, виплати та використання допомоги тощо.

Автори пропонують передбачити набрання ним чинності Закону з 01.01.2027.

На думку авторів законодавчої ініціативи, нова модель надання державної соціальної допомоги забезпечить:

- посилення адресності соціальної допомоги сім'ям, які не мають достатніх ресурсів та не здатні забезпечити їх власними зусиллями чи іншими засобами;

- реалізацію активних заходів соціального захисту, які б давали змогу працездатним громадянам жити незалежно від соціальної допомоги;

- запровадження комплексного та індивідуального підходу до розв'язання проблем особи/сім'ї щодо виведення із складних життєвих обставин на основі ведення випадку та надання адресних соціальних послуг, поєднання надання матеріальної допомоги зі здійсненням заходів щодо соціальної інтеграції, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці;

- створить основу для сталого розвитку після війни.

Варто зазначити, що Кабінет Міністрів України наділяється дискреційними повноваженнями щодо визначення порядку призначення, умов виплати та підстав для виплати/припинення виплати базової соціальної допомоги.

При розгляді зазначеного проєкту слід також враховувати, що на даний час реалізується експериментальний проєкт з надання базової соціальної допомоги відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 2025 року № 371 «Деякі питання реалізації експериментального проєкту з надання базової соціальної допомоги». Відповідно до пункту 3 зазначеної постанови, Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України зобов'язане протягом двох місяців після завершення реалізації експериментального проєкту (березень 2027 року) подати Кабінету Міністрів України звіт про результати його реалізації, а також пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів.

Міністерство фінансів України зазначає, що реалізація положень акта потребуватиме додаткових видатків з державного та місцевих бюджетів. Однак обсяг додаткових коштів та джерела їх покриття не визначено. За прогнозними розрахунками Мінфіну, тільки для виплати допомог за умовами законопроекту реалізації його окремих положень необхідно вишукати додаткових коштів понад 50,0 млрд гривень. Водночас у порушення вимог частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України і статті 91 Регламенту Верховної Ради України до законопроекту не подано фінансово-економічного обґрунтування з відповідними розрахунками та пропозицій змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або реальних джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету.

Зокрема, Міністерство фінансів України звертає увагу на те, що положення щодо встановлення розміру базової величини на рівні не нижче прожиткового мінімуму та її застосування у розмірі 100 відсотків для кожного члена сім'ї значно розширюють підходи, а отже, збільшують розмір базової соціальної допомоги порівняно з чинними підходами, зокрема в рамках реалізації експериментального проєкту надання базової соціальної допомоги застосовуються коефіцієнти 100 % та 70 % базової величини для першого та наступних членів сім'ї (постанова Уряду України від 25.03.2025 № 371), також для призначення допомоги малозабезпеченим сім'ям застосовується рівень забезпечення прожиткового мінімуму, визначений у Законі України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» (наприклад, для працездатних осіб – 60 відсотків; для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю – 100 відсотків та для дітей – 145 відсотків відповідного прожиткового мінімуму).

Аналогічна ситуація і при обчисленні сукупного доходу сім'ї (домогосподарства), Порядок якого визначено постановою Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 632, яким встановлено, що у разі надання допомоги по безробіттю за місяці відсутності доходів враховується умовний дохід 0,5 розміру мінімальної заробітної плати (4 324 гривні).

Законопроектом запропоновано для сімей, які опинилися у кризовій ситуації, взагалі не враховувати дохід або факт його відсутності при призначенні допомоги.

Як зазначається у висновку Міністерства фінансів України такі положення потребують визначення диференційованих розмірів при призначенні допомоги, з урахуванням сукупного доходу сім'ї, зокрема й умовного.

Окремої увагу заслуговує застереження Міністерства фінансів України, що законопроект не містить пропозицій щодо внесення змін до галузевих законів, якими визначено право отримання раніше призначених допомог (наприклад, законів України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» та «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» тощо). Як зазначає Мінфін, наслідком відсутності таких змін буде одночасна виплата допомог за старим і новим механізмами, а отже, відбудеться не зменшення кількості допомог, а навпаки – плюс одна. Це також спричинить те, що, хто отримував допомоги у більшому розмірі, ті й продовжать їх отримувати, а ті, хто отримував у меншому розмірі, будуть отримувати у збільшеному / підвищеному розмірі допомоги, а

також з'явиться новий контингент отримувачів. Наводиться приклад, сім'я із чотирьох осіб, яка отримувала декілька державних допомог: малозабезпеченій сім'ї, багатодітній сім'ї та самотній матері в сумі 17,4 тис. грн у місяць, матиме право на вибір (як передбачено в законопроекті) перейти лише по одній допомозі (яка меншого розміру) на базову соціальну допомогу та надалі отримувати всі інші допомоги (в сумі 26,4 тис. грн у місяць). Тобто трансформації й уніфікації допомог не відбудеться, а фактично збільшиться кількість та розмір допомог.

Міністерство юстиції України у своєму висновку висловило застереження щодо визначення терміну «базова величина», що правові засади функціонування бюджетної системи України, її принципи, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин визначаються Бюджетним кодексом України (далі – Кодекс). Закон про Державний бюджет України – це закон, який затверджує Державний бюджет України та містить положення щодо забезпечення його виконання протягом бюджетного періоду (пункт 24 статті 2 Кодексу). Предмет регулювання закону про Державний бюджет України визначено статтею 40 Кодексу. При цьому слід враховувати, що відповідно до частини другої статті 4 Кодексу бюджетна система України і Державний бюджет України встановлюються виключно цим Кодексом та законом про Державний бюджет України. Якщо іншим нормативно-правовим актом бюджетні відносини визначаються інакше, ніж у цьому Кодексі, застосовуються відповідні норми цього Кодексу. Враховуючи викладене, реалізація відповідних положень проекту Закону потребуватиме внесення змін до Кодексу.

Міністерство юстиції також надає низку зауважень до проекту та звертає увагу на деякі протиріччя, властиві положенням проекту.

Аналізуючи положення проекту Закону **Дослідницька служба Верховної Ради України** (далі – Дослідницька служба) звертає увагу, що деякі поняття у законопроекті мають оціночний характер, що не виключає прийняття уповноваженими суб'єктами невиважених рішень про призначення або відмову у призначенні базової соціальної допомоги, зокрема: «малозабезпечена сім'я – сім'я, яка має низький середньомісячний сукупний дохід»; «у разі виявлення сім'ї, яка має ознаки вразливості або перебуває у складних життєвих обставинах», «кризова ситуація, яка призвела до істотного обмеження можливостей» тощо. Оціночний характер понять завжди супроводжується корупційними ризиками.

Формулювання базового поняття «кризової ситуації» як складних життєвих обставин, на думку Дослідницької служби, не можна вважати коректним. Кризова ситуація – це раптова, непередбачувана подія (травма, втрата), що руйнує звичний (нормальний) перебіг життєдіяльності особи (сім'ї), обумовлюючи необхідність у соціальній підтримці. Складні життєві обставини – це триваліші, об'єктивно важкі умови (бідність, інвалідність, конфлікти), які обмежують життєдіяльність людини, але не завжди обумовлені раптовістю події.

Опрацьовуючи положення законопроекту, Міністерство юстиції України звертає увагу на положення статей 8 та 18 проекту Закону та зауважує, що основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх

негативних наслідків, особам / сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, визначає Закон України «Про соціальні послуги» (ст.18) та зазначають, що запропоновані законопроектом положення в цій частині потребують перегляду з метою узгодження із Законом України «Про соціальні послуги».

Асоціація міст України та Асоціація об'єднаних територіальних громад звертають увагу, що норми законопроекту, які запропоновані статтями 8-10, 18, 19 не узгоджується з чинними нормами Закону України «Про соціальні послуги», яким визначено повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, а саме щодо: організації надання соціальних послуг; виявлення осіб / сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах; організації ведення випадку; етапів випадку, які передбачають оцінювання потреб, прийняття рішення, складання індивідуальних планів; надання соціальних послуг за згодою людини і визначення вичерпного переліку обов'язкового надання соціальних послуг без згоди людини. Також, положення статті 19 законопроекту потребують узгодження із Законом України «Про соціальні послуги» та акцентується увага, що запропонований механізм тристоронньої угоди фактично поєднує рішення про призначення базової соціальної допомоги та договірні відносини щодо надання соціальних послуг.

Комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів отримав також експертні висновки від:

Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України про підтримку законопроекту;

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про підтримку законопроекту за умови врахування наданих зауважень;

Міністерства розвитку громад та територій України, Міністерства цифрової трансформації України, Державної служби України у справах дітей про відсутність зауважень до законопроекту.

За результатами розгляду та обговорення законопроекту Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів ухвалив цей висновок і прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України проєкт Закону України про базову соціальну допомогу (реєстр. № 15094 від 20.03.2026), поданий народними депутатами України Мотовиловцем А.В., Третяковою Г.М. та іншими народними депутатами України, _____ до порядку денного п'ятнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання;

керуючись пунктом__ частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України, за наслідками розгляду в першому читанні _____

Співдоповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити

Голова Комітету

Галина ТРЕТЬЯКОВА